

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

*Обръщение к-д. № 100/14 г.
Съдият по делото -
Благовест Луков*

ИЗХЛ. № 6/2013 г.
гр. София, 20.01.2014 г.

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ИСКАНЕ

**ОТ ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА
КОЛЕГИЯ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

ЗА

**ОБЯВЯВАНЕ НА ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТ НА
ЧЛ.43А, Т.2 ОТ НК НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.149, АЛ.1, Т.2 ОТ
КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, КАКТО И ЗА
ОБЯВЯВАНЕ НА НЕСЪОТВЕТСТВИЕ НА СЪЩАТА РАЗПОРЕДБА С
МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ, ПО КОИТО БЪЛГАРИЯ Е СТРАНА,
НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.149, АЛ.1, Т.4 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането ни е да обявите за противоконституционна нормата на чл.43а, т.2 от НК, като противоречаща на чл.4, ал.1 от Конституцията на Република България, както и да обявите несъответствие на същата разпоредба с международни договори, по които България е страна - Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (чл.7, т.1) и Международният пакт за граждански и политически права

2

(чл.14, т.7), поради изложените по-долу съображения:

I. ПО ОТНОШЕНИЕ ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА
НА ЧЛ.43А, Т.2 ОТ НК – ЧЛ.149, АЛ.1, Т.2 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ.

В разпоредбата на чл.43а, т.2 от НК е предвидена възможността за замяна на наложено наказание „пробация” с наказание „лишаване от свобода”, в случаите на виновно неизпълнение от страна на осъдения на наложените му пробационни мерки. Цитираната правна норма не е съобразена с основни начала на наказателното материално и процесуално право, които са елемент от установения правов ред в държавата - нарушение на чл.4, ал.1 от Конституцията на Република България.

Наказанието като законово установена мярка на държавна принуда се налага от съда на лице, извършило престъпление, само с присъда. В отклонение от този принцип, разпоредбата на чл.43а, т.2 от НК позволява на практика ревизирането на влязла в сила присъда със започнало изпълнение на наказание „пробация”, което се заменя с друго, по-тежко по вид – „лишаване от свобода”. Тази замяна законодателят поставя в зависимост от настъпването на нов юридически факт – неизпълнение на пробационните мерки от осъдения. Без да е налице ново извършено престъпление (тъй като неизпълнението на пробационни мерки не е предвидено като престъпление по сега действащия НК), на осъдения в действителност се налага ново наказание „лишаване от свобода” с определение от окръжния съд по местоизпълнение на наказанието „пробация” – чл.452, ал.3 от НПК.

Систематичното място на чл. 43а, т.2 в общата част на НК предполага приложението му по отношение на всички престъпления от особената част на кодекса, в които е предвидено налагането на наказание

„пробация”. Немалка част от престъпните състави в особената част на НК предвиждат в санкционната си част налагането на най-тежко наказание „пробация” – чл.132, ал.1, т.4 от НК; чл.139 от НК; чл.141, ал.1 и ал.3 от НК; чл.168, ал.1 и ал.2 от НК; чл.181 от НК; чл.182, ал.2, пр.1 от НК; чл.193, ал.2, пр.1 от НК; чл.187, т.2 от НК; чл.205, ал.1, т.5 и ал.6, т.4 от НК; чл.208, ал.1 от НК; чл.223, ал.2 от НК; чл.230, ал.1 от НК; чл.237, ал.2 от НК; чл.248, ал.1 от НК; чл.272, ал.2 от НК; чл.275, ал.1 и ал.2 от НК; чл.278в, ал.3 от НК; чл.278г, ал.3 от НК; чл.309, ал.3 от НК; чл.329, ал.2 от НК; чл.353, ал.3 от НК; чл.355, ал.1 и ал.3 от НК и чл.367, ал.2 от НК. Замяната по чл.43а, т.2 от НК на наказанието „пробация” с наказание „лишаване от свобода”, което изобщо не е предвидено в санкционната част на изброените престъпления, нарушава принципа за законоустановеност на наказанието. Този принцип се изразява в това, че за всяко престъпление може да се налага само онова по вид и размер наказание, което е предвидено в нормата от особената част за престъпленията от вида, който състав конкретното престъпление осъществява.

II. ПО ОТНОШЕНИЕ НЕСЪОТВЕТСТВИЕТО НА ЧЛ. 43А, Т.2 ОТ НК С МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ, ПО КОИТО БЪЛГАРИЯ Е СТРАНА – чл.149, ал.1, т.4 от Конституцията на Република България.

Замяната на наказание „пробация” с наказание „лишаване от свобода” по реда на чл.43а, т.2 от НК в случаите, когато съставите на престъпленията в особената част на НК не предвиждат наказание „лишаване от свобода”, е в пряко противоречие в нормата на чл.7, т.1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, според която „не може да бъде налагано наказание, по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено”.

Възможността за замяна на наказание „поправителен труд” с „лишаване от свобода” е съществувала в НК от 1951 г.(отм.), а след

4

приемането на сега действащия НК от 1968 г., със ЗИДНК (ДВ, бр.28/82г.) е била предвидена възможност за замяна по този ред и на наказанието „задължително заселване“. Тази законодателна уредба не е била съобразена с чл.14, т.7 от ратифицирания от Президиума на народното събрание Международен пакт за граждански и политически права” (в сила за България от 23.03.1976 г.). Според чл.14, т.7 от МПГПП, „никой не може да бъде съден или наказван за престъпление, за което вече е бил окончателно осъден или оправдан съгласно закона или наказателната процедура на всяка страна“. След въвеждането на пробацията в системата на наказанията със ЗИДНК, в сила от 01.01.2005 г., законодателят е възпроизвел същата правна уредба, позволяваща замяна на наказанието „пробация” с „лишаване от свобода“. В чл.5, ал.4 от Конституцията от 1991 г. изрично е прогласен принципът, че международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат. Ревизирането на практика на влязла в сила присъда, при което на окончателно осъдено лице се налага ново наказание, противоречи на цитираната разпоредба на международен акт, ратифициран от Република България, поради което считаме, че е налице несъответствие на чл.43а, т.2 от НК с норма от МПГПП.

По изложените съображения, Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС счита, че са налице законовите основания на чл.149, ал.1, т.2 и т.4 от Конституцията на Република България и чл.12, ал.1, т.2 и т.4 от Закона за Конституционния съд, поради което упражни правомощията по чл.150 на Конституцията да сезира Конституционния съд с искане за обявяване за противоконституционна разпоредбата на чл.43а, т.2 от НК, както и за обявяване на несъответствие на същата, с международни договори, по които България е страна - Европейската конвенция за правата

на човека и основните свободи (чл.7, т.1) и Международния пакт за граждански и политически права (чл.14, т.7).

Решението за отправяне на искането е взето на Общо събрание на Наказателната колегия, проведено на 9 януари 2014 година с пълно единодушие на присъстващите 28 съдии от Наказателна колегия.

**ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ:**

Павлина Панова

